

ВИСНОВОК

**рецензента, доктора педагогічних наук, професора Н.П. Волкової
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертаційної роботи
Кравця Ростислава Едуардовича
«Формування професійного іміджу політолога в процесі фахової
підготовки»,
що представлена на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 015 – професійна освіта**

Своєчасність і перспективність проблеми даного дисертаційного дослідження обумовлена соціально-економічними перетвореннями, що відбуваються у сучасному соціумі, які ставлять перед вітчизняною вищою професійною освітою завдання формування конкурентоспроможного й оптимально адаптованого до мінливих умов соціальної дійсності фахівця з високим рівнем професійної культури, обов'язковим елементом якої є професійний імідж, що можна розглядати як показник професійного росту і професійного самовизначення, якісної реалізації особистості в певній галузі діяльності. У зв'язку із зазначеним, дисертаційне дослідження Кравця Ростислава Едуардовича є цілісним дослідженням у вітчизняній педагогічній науці, яке на науково-теоретичному, практичному та методичному рівнях розкриває проблему формування професійного іміджу політолога в процесі фахової підготовки.

Важливість рецензованого дослідження підтверджує й те, що воно відповідає основним напрямам досліджень науково-дослідної лабораторії інноваційних методів навчання і кафедри інноваційних технологій з педагогіки, психології та соціальної роботи Університету імені Альфреда Нобеля, проведених у межах комплексних наукових тем: „Модернізація професійно-педагогічної освіти в Україні в умовах інтеграції до світового освітнього простору” (державний реєстраційний номер 0112U002287) і „Теоретичні та методичні засади моделювання компетентнісної професійної освіти у контексті євроінтеграції” (державний реєстраційний номер 0717U004331).

Дисертантом чітко визначено об'єкт, предмет, сформульовано мету, гіпотезу й відповідно завдання дослідження, обґрунтовано вибір методів пошукової роботи. Структура роботи відрізняється логічною продуманістю, збалансованістю складових частин і підпорядкована реалізації основних завдань дослідження. Формулювання головних методологічних характеристик роботи є цілком кваліфікованим та виваженим конструктом, який заслуговує на схвалення та має наукову цінність. Не можна оминати увагою й доцільне обрання методів дослідження, їх відповідність завданням, що вирішувалися у процесі роботи.

Зупинимось на конкретних результатах дисертаційного дослідження Кравця Ростислава Едуардовича більш детально.

На підставі аналізу сучасного стану проблеми в науковій літературі в роботі розкрито теоретичні засади формування професійного іміджу політолога в процесі фахової підготовки, визначено зміст та ознаки феномена «професійний імідж» щодо професійної діяльності майбутніх політологів, що розглядається як інтегральний образ, цілеспрямовано створений з метою особистісного й професійного самовдосконалення, що поєднує в собі усвідомлений світогляд, зовнішній вигляд і сформовані професійно значущі характеристики, активне виявлення яких забезпечує індивідуальний стиль професійної діяльності та професійну самопрезентацію політолога.

Автором ґрунтовно визначено компонентно-структурний зміст професійного іміджу політолога; доведено, що структура цього феномена є сукупністю таких рівноцінних взаємопов'язаних компонентів: ціннісно-рефлексивного, візуально-поведінкового, професійно-діяльнісного; означено функції, що виконує кожний з компонентів: мотиваційна, аксіологічна й рефлексивна (ціннісно-рефлексивний компонент), естетична, емотивна, функція міжособистісної адаптації (візуально-поведінковий компонент), номінативна, інформаційна, конативна, когнітивна та креативна функції (професійно-діяльнісний компонент).

Сильною стороною дисертації є обґрунтування критеріїв та показників сформованості професійного іміджу майбутніх політологів: потребовий (потреба у професійному розвитку й саморозвитку (потреба у самовдосконаленні, розвиток професійних ціннісних орієнтацій), рефлексивність (самооцінка, вираження й спрямованість рефлексії)), особистісний (комунікативний контроль, уміння самопрезентації в умовах професійної діяльності (перцептивно-невербальна компетентність, естетика «Я-образу»), самоактуалізація особистості) та когнітивно-праксіологічний (дієвість знань; уміння і навички іміджеформуючої діяльності (самоорганізація діяльності, метакогнітивна поведінка). Відповідно до виділених критеріїв визначено рівні їхньої сформованості (продуктивний, репродуктивний, фрагментарний), висвітлено зміст показників кожного критерію, дібрано джерела інформації з діагностування (анкети, питальники, тести, діагностичні методики тощо).

Ростиславом Едуардовичем чітко й методологічно впевнено розроблено, науково обґрунтовано й експериментально перевірено на ефективність модель формування професійного іміджу політолога, що охоплює чотири блоки, взаємозв'язки між якими забезпечують системну цілісність професійного іміджу як результату функціонування моделі в системі фахової підготовки майбутніх політологів: 1) методологічно-цільовий – мета (формування професійного іміджу майбутніх політологів у процесі фахової підготовки), завдання (сформувати в студентів знання з іміджеології; мотивувати їх до розвитку необхідних особистісних якостей, формування власного професійного іміджу, його вдосконалення), наукові підходи (системний, особистісно-

діяльнісний, акмеологічний, аксіологічний) і принципи (об'єктивності, системності, єдності теорії та практики, свідомості, активності й самостійності, науковості й доступності, професійної спрямованості, варіативності, доцільності); 2) структурно-змістовний – зміст процесу формування професійного іміджу політолога (знання, вміння й навички, що формуються в процесі навчання й досвіду волонтерської діяльності, реалізуються в єдності аудиторної й позааудиторної роботи та впливають на позитивні зміни у візуально-поведінковому, ціннісно-рефлексивному й професійно-діяльнісному компонентах); 3) процесуально-технологічний – педагогічні умови формування професійного іміджу політолога; організація процесу його формування (форми, методи і засоби навчання); 4) аналітико-результативний (критерії, показники й рівні сформованості професійного іміджу майбутніх політологів).

Вагомим здобутком Ростислава Едуардовича вважаємо той факт, що автором визначено, теоретично обґрунтовано, змістовно розроблено та експериментально перевірено педагогічні умови, що забезпечують успішність формування професійного іміджу політолога в процесі фахової підготовки, які полягають у розвитку в майбутніх політологів стійкої потреби у формуванні професійного іміджу на основі усвідомлення цілей професійної підготовки, спрямованості змісту професійної підготовки на проектування студентами індивідуальної траєкторії формування професійного іміджу на основі рефлексивної позиції, педагогічному супроводі самовиявлення професійного іміджу майбутніми політологами у квазіпрофесійній діяльності.

Імпонує детально розроблений і вдало проведений педагогічний експеримент. Проведене дослідження щодо впровадження педагогічних умов формування професійного іміджу політологів у процесі фахової підготовки дозволило позитивно вплинути на результат експерименту. Так, її сформованість на високому рівні визначено у 43.466% студентів ЕГ; на середньому рівні – у 39.772% студентів ЕГ, тоді як у студентів контрольної групи було визначено високий та середній рівні сформованості професійного іміджу політологів відповідно 23.897% та 39.22%. Для підтвердження значущості статистичних висновків застосовано критерій Фішера. Узагальнення отриманих результатів дозволило автору констатувати, що мету дисертаційної роботи досягнуто.

Робота має вагоме практичне значення. Розроблено й упроваджено організаційне та навчально-методичне забезпечення формування професійного іміджу політолога в процесі фахової підготовки, зокрема методичні вказівки для викладачів «Формування в майбутніх політологів професійного іміджу», що містять банк завдань для проведення інтерактивних форм аудиторної та позааудиторної роботи з формування професійного іміджу з дисциплін «Вступ до спеціальності», «Іноземна мова», «Українська ідентичність: історія, культура, мова», «Політичні еліти і лідерство», «Основи професійної етики», «Політична конфліктологія», «Політичний маркетинг і реклама», «Політичний

менеджмент», «Порівняльна політологія», «Політична журналістика», «Загальна теорія політики», «Українська політична думка», «Вибори та виборчі системи», «Партії та партійні системи» тощо; методичні рекомендації для самостійної роботи студентів з інструктивними матеріалами щодо їхнього виконання; методичні завдання для проведення тренінгових занять зі студентами, зміст яких спрямований на поглиблення й закріплення теоретичних знань щодо іміджу, набуття майбутніми політологами особистісних якостей і практичних поведінкових навичок, необхідних для ефективного формування іміджологічної компетентності у професійній сфері; пакет діагностичних матеріалів для визначення рівня сформованості в майбутніх політологів професійного іміджу.

Здійснена теоретична робота відображена у виступах на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях та у 16 публікаціях, серед них 5 статей у провідних наукових фахових виданнях України, внесених до міжнародних наукометричних баз, 2 статті в зарубіжних виданнях, 9 статей і тез доповідей у збірниках матеріалів конференцій.

На підставі висвітленого констатуємо, що всі завдання дослідження автором ретельно вирішено, його результати ґрунтовно перевірені достовірними сучасними методами дослідження; всі положення роботи якісно аргументовані й підкріплені посиланнями на відповідні джерела; висновки, представлені у дисертації, свідчать про цілісність і логічну завершеність дослідження та відповідають поставленим завданням. Дисертація написана досить грамотно й оформлена згідно вимог «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника». Важливу роль у досягненні мети роботи відіграють змістовні додатки, укладені автором.

Поряд із вказаними позитивними сторонами рецензована робота містить певні моменти дискусійного характеру, а саме:

1. Не можна не відзначити той факт, що робота переобтяжена загально-теоретичними міркуваннями автора. Це стосується параграфу 1.1. Щодо авторських думок в контексті предмету дослідження, то їх, на жаль, бракує.

2. З огляду на процес євроінтеграції, що триває в Україні, автору слід було б звернутися до аналізу наукових праць зарубіжних учених, у яких накопичено чимало корисних ідей та рекомендацій щодо вирішення досліджуваної проблеми, та зарубіжного досвіду з підготовки майбутніх політологів, зокрема формування в них професійного іміджу.

3. Вважаємо за необхідне зупинитися на запропонованих автором педагогічних умовах формування професійного іміджу політолога в процесі фахової підготовки. На наш погляд, автор змістив акценти на теоретичне обґрунтування умов, що ускладнило сприйняття їх змісту.

4. На жаль, не зрозумілим залишились напрями діяльності дисертанта щодо акцентування уваги на візуально-поведінковому компоненті моделі професійного іміджу політолога.

